

JOAN F. MIRA

“Sharon pot ser un tanc amb aparença humana, el govern d’Israel és condemnable per una política brutal i suïcida. D’acord. Però d’ací a la comparació amb Auschwitz hi ha un abisme moral, la inabastable immensitat del mal: hi ha aquesta mena de barreres que els vells fidels de Stalin, òbviamment, no han pogut mai entendre”

Auschwitz, Israel

És difícil, aquesta setmana pasqual, escriure o tan sols pensar serenament sobre l’horror dels fets d’aquella terra que abans anomenàvem Santa. Possiblement per ser massa santa els actes terribles dels seus habitants tenen un ressò universal que depassa els nivells habituals. No sé ara mateix si en pocs dies, quan aquest paper serà llegit, la insensatesa haurà assolit algun grau nou d’irracionalitat. No perquè l’horror que hi té lloc siga més extens o més profund que allò que hem conegut arreu del món els darrers anys o dècades: és menys del que hem vist al Vietnam, a l’Afganistan de la invasió russa o de la guerra interna, al Kurdistan, a l’Iraq de Saddam Hussein, a Cambodja, a Ruanda, a Guatemala, a Angola, a Moçambic, a Libèria, a Bòsnia i a Kosovo sota els serbis, a l’oblidat Sudan, o en una altra dotzena de terres dissortades. I tanmateix, l’horror a Israel i a Palestina ens commou més durament que uns altres de més grossos, i la brutalitat de les tropes de Sharon, la perdonem molt menys que la de qualsevol capitost criminal d’altres parts del planeta. Segurament perquè als israelians els demanem un estàndard moral superior, de poble víctima i de poble exemplar. Segurament perquè ells, justament “ells”, són els únics que “no haurien” de fer el que fan els altres. No sé: és tot molt confús, s’hi barregen massa coses subterrànies, inconfessables, de la nostra pròpia història, i de vegades no se sap si encara hi sura un vell residu d’antisemitisme, un vell complex de culpa, o una vaga sensació que els jueus d’Israel som “nosaltres”, i nosaltres no hauríem de comportar-nos així. S’hi barreja, també, la percepció dels palestins com a poble petit i oprimit –com a “jueus” en casa pròpia, humiliats– que lluita amb armes desiguals contra qui ara és poderós i massa ben armat. Potser és per això que els seus morts, passejats en funerals sorollosos, ens commouen molt més que els de l’altre costat, destrossats per les bombes suïcides i enterrats en cerimònies contingudes i severes.

Allò, però, que no és justificable, allò que a mi em remou els budells i l’esperit és la repetida i repugnant definició dels israelians com els nous nazis, de l’ocupació militar com a genocidi, dels desastres habituals d’una guerra com a crims contra la humanitat. Quan José Saramago, per tant, identifica –fa equivalent– una ciutat assetjada amb un camp d’extermini, Ramal·lah amb Auschwitz, vol dir que l’horror no s’ha quedat a fora, en els tancs i les bombes: l’horror està instal·lat en el seu cap de vell estalinista contumaç i ell mateix, l’escriptor insigne, és part encara activa de la més immunda història del difunt segle XX. Confondre, identificar, simplement comparar, simplement recordar el nom d’Auschwitz en una ciutat palestina, és tan profundament repugnant, tan pervers, tan moralment insuportable, que el meu cervell es resisteix a buscar-hi més qualificatius. Sharon pot ser un tanc amb aparença humana, el Govern d’Israel és condemnable per una política brutal i suïcida (a la llarga, a la curta, els israelians mateixos en pagaran els resultats), condemnable sense paliatius, fins i tot si una part d’aquesta política brutal, la provoquen molt metòdicament els palestins amb bombes. D’acord. Però d’ací a la comparació amb Auschwitz hi ha un abisme moral, la inabastable immensitat del mal: hi ha aquesta mena de barreres que els vells fidels de Stalin, òbviamment, no han pogut mai entendre. Potser perquè el mal absolut dels camps nazis d’extermini té el més aproximat equivalent històric en els camps del gulag soviètic. I qui no ha entès això amb totes les conseqüències –ideològiques incloses–, qui encara es mira el món amb ulleres de comunista de guerra freda, no és estrany que faci la comparació monstruosa que ha fet José Saramago. Admirable escriptor, gens digne d’elogi per la seua ceguesa.